

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2023/24:34

Fredagen den 19 april

§ 1 Utrikesfrågor

Utrikesminister Tobias Billström

Försvarsminister Pål Jonson

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor den 22 april 2024

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsråden Tobias Billström och Pål Jonson med medarbetare varmt välkomna. Det ser nästan ut som att vi har tömt hela departementskvarteren. Men jag tror att ni får plats.

Vi börjar direkt med dagordningspunkt. Den gäller utrikesfrågor och Ukraina. Det är därför både utrikesministern och försvarsministern är närvarande.

Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Rådets nästa möte hålls den 22 april i Luxemburg. På dagordningen står tre diskussionspunkter: Rysslands aggression mot Ukraina, situationen i Mellanöstern och Sudan.

Rysslands aggression mot Ukraina är helt riktigt den första diskussionspunkten på dagordningen. Diskussionen hålls i så kallat jumboformat med både utrikes- och försvarsministrar närvarande, därav både min och Pål Jonsons närvaro här i nämnden i dag. Ukrainas utrikes- och försvarsministrar har bjudits in att delta över videolänk i början av mötet.

De senaste veckorna har Ryssland återigen intensifierat sina fjärrattacker mot ukrainska städer och mot samhällskritisk infrastruktur. Ryssland skyr inga medel och gör allt som står i dess makt för att försöka bryta ned det ukrainska samhället. De ryska attackerna mot bostadskvarter, energiinfrastruktur, skolor, sjukhus och hjälparbetare fortsätter att orsaka oerhört lidande med långtgående konsekvenser för hundratusentals ukrainare.

Ukraina uppvisar alltjämt en imponerande motståndskraft samtidigt som man tvingas betala ett oerhört pris i antalet skadade och stupade. Det är vårt gemensamma ansvar att säkerställa att denna motståndskraft kan inte endast upprätthållas utan också stärkas. Kriget befinner sig i ett kritiskt läge där Ukrainas behov av ammunition och luftvärn är enorma.

Vi måste fortsätta att stödja Ukraina militärt för att stärka dess försvarsförmåga, och vi måste fortsätta vårt civila stöd för att möjliggöra uppbyggnaden av landet på kort och på lång sikt och för att bistå Ukraina i genomförandet av de reformer som krävs för fortsatt EU-närmande.

Ukraina behöver dessutom omfattande finansiellt stöd för att upprätthålla grundläggande samhällsservice och för att fortsättningsvis kunna betala löner och pensioner till sin befolkning.

Beslutet att inleda anslutningsförhandlingar med Ukraina och Moldavien är ett tydligt kvitto på det omfattande reformarbete som Ukraina har genomfört och ett viktigt steg framåt i Ukrainas kamp för en framtid präglad av frihet och demokrati. Regeringen verkar för att EU-processen nu ska gå vidare genom att förhandlingsramverken för såväl Ukraina som Moldavien antas och för att de första mellanstatliga konferenserna genomförs under det innevarande belgiska ordförandeskapet.

Sverige lanserade häromveckan en nordisk-baltisk högnivågrupp som ska fungera som ett expertstöd åt Ukrainas regering under EU-anslutningsprocessen. Vi är stolta över att som ordförande för NB8 kunna erbjuda de mest erfarna experter som finns i våra länder. Experterna ska ge stöd och rådgivning kopplat till pågående förhandlingar med inriktning utifrån rådgivarnas kompetens.

Parallellt med vårt långsiktiga och starka stöd till Ukraina måste vi intensifiera våra åtgärder för att ytterligare begränsa Rysslands förmåga att bedriva sitt anfällskrig. Vi måste strypa dess inkomster och inskränka tillgången till västerländsk teknologi.

Ett 14:e sanktionspaket förbereds i Bryssel. Sverige driver på för att säkerställa att detta paket blir så skarpt och robust som möjligt. Tillsammans med Finland och de baltiska staterna har Sverige presenterat långtgående förslag om att bland annat införa ett förbud mot import av flytande naturgas, importtullar på ryska varor och utökade åtgärder för att förhindra kringgående av befintliga sanktioner.

Det är även glädjande att det svenska förslaget om att upprätta en helt ny sanktionsregim, som svar på det politiska förtrycket i Ryssland, med möjlighet att sanktionslista personer och enheter som är ansvariga för repressionen har fått ett gott mottagande i medlemsstatskretsen. Arbetet med detta förslag tas nu vidare, och regeringen verkar för att ett beslut ska kunna fattas vid FAC i maj.

På måndagens möte avser jag också att ta upp problematiken med den ryska skuggflottans verksamhet i Östersjön och uppgifterna om att tredjelandsflaggade fartyg genomför så kallad läktring eller bunkring, det vill säga överföring av last respektive bränsle mellan två fartyg till sjöss. Regeringen tar uppgifterna på mycket stort allvar och kommer att driva frågan med emfas inför nästa sanktionspaket.

EU, G7 och övriga partner behöver överväga alla tänkbara åtgärder som kan vidtas i enlighet med folkrätten. Regeringen vill se EU-gemensam uppvaktning av aktuella flagg- och hamnstater som har större möjligheter att agera direkt. Därutöver driver regeringen på för att EU ska både vässa befintliga sanktioner och titta på ytterligare konkreta åtgärder mot skuggflottan.

Som jag nämnde tidigare har Sverige även tillsammans med bland annat Finland presenterat förslag för att motverka kringgåendet av sanktioner, inklusive förslag på åtgärder mot den ryska skuggflottan. Detta inkluderar förslag om att vidta skärpta åtgärder från EU och G7 mot de ägare, operatörer och försäkringsföretag i tredjeland som Ryssland i dag använder för att möjliggöra för den ryska skuggflottan. Utöver att fartygen

bidrar till Rysslands krigskassa är det oacceptabelt att fartygen innebär en miljörisk för Östersjön.

Låt mig även framhålla överenskommelsen från mötet i Europeiska rådet i mars där EU:s stats- och regeringschefer kunde enas om att den extraordinära avkastningen från den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar ska användas för att stödja Ukraina, inklusive genom militärt stöd.

Regeringen verkar för att de medel av den extraordinära avkastningen som fördelas till den europeiska fredsfaciliteten för militärt stöd går till Ukraina och möjliggör global upphandling för att tillgodose Ukrainas akuta behov. Från regeringens sida är vi också öppna för att titta på förutsättningarna för att gå längre än vi hittills har kunnat enas om i EU.

Parallellt pågår även arbetet med att upprätta långsiktiga säkerhetsåtaganden mellan EU och Ukraina. Regeringen verkar för att dessa ska bli så robusta som möjligt.

Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Precis som utrikesministern har anført har den senaste tidens strider i Ukraina varit de mest intensiva på länge. Den ryska bekämpningen med luftstridskrafter har varit återkommande och urskillningslös.

Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har Sverige bidragit med 15 militära stödpaket till ett värde av drygt 30 miljarder. Beslut om det senaste stödpaketet fattades i mars. Innehållet håller just nu på att levereras till Ukraina.

Jag deltog den 19 mars i Ukraine Defense Contact Group. Där framstod med all önskvärd tydlighet att Ukraina även i fortsättningen har stora behov av internationellt militärt stöd. Det mest akuta behovet består främst av luftvärnssystem och artillerigranater.

Herr ordförande! EU:s stöd är avgörande för Ukraina. Det gäller särskilt det militära stöd som EU:s medlemsstater bidrar med. Regeringen välkomnar att EU:s medlemsstater nu har antagit den så kallade Ukraine Assistance Fund inom ramen för den europeiska fredsfaciliteten. Eftersom det ännu inte finns tillräcklig produktionskapacitet inom EU avser regeringen att vid mötet framhålla de möjligheter som finns i instrumentet för att kunna upphandla även utanför EU. Ukraina behöver vårt stöd så fort som möjligt.

Regeringen avser också att framhålla att Sverige bidrar till att möta Ukrainas behov av bland annat artillerigranater och robotar. Detta görs bland annat genom det femtonde stödpaketet till Ukraina som innefattar 155 millimeters artilleriammunition. Sverige har donerat ammunition till Ukraina för cirka 4 ½ miljard.

Jag vill lyfta fram också tre andra åtgärder som EU och regeringen har bidragit till för att öka Ukrainas tillgång till ammunition. För det första tecknade Sverige under 2023 en överenskommelse med Danmark, Finland och Norge om gemensam upphandling av ammunition inom ramen för samarbetet i Nordefco. Detta initiativ skapar möjligheter att kollektivt skänka ammunition och materiel till Ukraina, men det kommer även att utvecklas framgent för att stärka nordisk försörjningstrygghet.

För det andra lanserade EU-kommissionen i oktober 2023 ASAP-förordningen, som innebar att industrin kunde ansöka om stöd till åtgärder

för att öka artilleriammunitionproduktion. 31 projekt har valts ut för att stödja den europeiska försvarsindustrin i att öka sin ammunitionstillverkning och beredskap. Två svenska projekt har beviljats stöd till ett värde av cirka 19 miljoner euro. De företag som tilldelas stöd är Nammo Sverige och Eurenco Bofors.

EU behöver även bidra till återhämtning, återuppbyggnad och modernisering av Ukrainas försvarsindustri. Regeringen välkomnar ambitionen i det av kommissionen föreslagna europeiska försvarsindustriprogrammet, det som brukar kallas Edip. Ett närmare samarbete mellan europeisk och ukrainsk försvarsindustri är av yttersta vikt både för Ukrainas framtid och för europeisk säkerhet.

Vidare kommer regeringen även att framhålla att Sverige avser att bidra med finansiella medel till det tjeckiska ammunitionsiniciativet, som syftar till att anskaffa stora volymer av ammunition utanför unionen. Det bidrar också till kortare leveranstider.

Herr ordförande! Regeringen välkomnar att 24 EU-länder och fem partnerländer hittills utbildat över 45 000 ukrainska soldater inom det som brukar kallas Eumam Ukraina. Sverige bidrar med instruktörer till sjukvårdsutbildning och infanteribataljoner vid insatsens tyska styrkehögkvarter, det som heter Special Training Command. Sedan insatsen började har Sverige även bidragit med utbildning på stridsvagnar, stridsfordon och minröjningsmaskiner.

Eumam Ukraina anses vara en framgång och fortlöper enligt plan. Målsättningen är att ytterligare 20 000 soldater ska utbildas före slutet av sommaren. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Låt mig avsluta med att säga att ett fortsatt stöd och internationell samordning i stödet är av vikt för att Ukraina ska kunna vinna kriget. Sverige kommer att fortsätta stötta Ukraina på såväl kort som lång sikt så länge det krävs.

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Allt det där var väl ganska utmärkt.

Anf. 5 KADIR KASIRGA (S):

Ordförande! Jag tackar för informationen och för dragningarna.

Ammunitionsfrågan har varit uppe här tidigare. Vi socialdemokrater har drivit att man även ska titta på den mobila tillgången och att det ukrainska försvaret också ska kunna använda dem.

Nyheterna från krigsfronten är oroväckande. Vi ser att ryska trupper gör framstötningar och framryckningar i kriget. Det ukrainska försvaret pekar också på bristen på ammunition och luftförsvaret.

Det är viktigt att regeringen när det gäller att försörja det ukrainska försvaret också tar i beaktande att det ukrainska försvaret måste ta tillbaka herraväldet över sitt luftterritorium. Här är Jas Gripen viktig. Vi socialdemokrater har drivit den frågan.

Jag skulle gärna vilja höra en kommentar från regeringen om hur det går med att försörja det ukrainska luftförsvaret och armén med Jas Gripen.

Anf. 6 ANNA LASSES (C):

Man måste ändå göra en form av reflektion över det som händer, med tanke på attacken mot Israel häromveckan. Där tog det mindre än 72 timmar tills det plötsligt fanns möjlighet att eliminera över 90 procent av attackerna. Man kan bara konstatera att USA:s eller världens intressen är lite olika.

Men ingen skugga ska falla över Sverige. Jag tycker naturligtvis att regeringens linje i stora drag är väldigt bra och viktig, på alla sätt och vis.

När det gäller luftvärnet har jag samma fråga som föregående talare. Det handlar om luftvärn nu, inte i en fluffig framtid. Och vad händer med Jas Gripen?

Att visa att vi verkligen kan leverera nu är oerhört viktigt, såväl för att det är rätt som för att trycka på USA och visa att det här faktiskt är viktigt och även som en markering mot Ryssland.

När det gäller skuggflottan, eller det som jag kallade hybridkrigföring när vi talade med statsministern i tisdags, uppskattar jag verkligen den tydlighet som framför allt utrikesministern visar i frågan, framför allt detta att man driver frågan med emfas. Det är alldeles utmärkt. Detta är verkligen allvarligt både ur ett hotperspektiv och när det handlar om miljörisken.

Det var alltså mest medskick och uppmuntran att fortsätta, men också ett frågetecken när det gäller luftvärn och Jas.

Anf. 7 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Som örebrolänning kan man inte låta bli att tycka att en viss del av informationen från försvarsministern är extra välkommen. Försvarsindustrin i Örebro län är viktig och gör nu också stora insatser.

Jag ska säga någonting om den så kallade ryska skuggflottan, men jag vill också lyfta frågan – kanske framför allt till utrikesministern men också till försvarsministern – att vi snart går in i en tid där Ungern kommer att vara ordförande i EU-samarbetet. Det skulle vara intressant, när vi har både försvarsministern och utrikesministern här, att höra regeringens reflektioner kring hur man ser på de så viktiga möjligheterna att hålla i att få fram nya sanktioner mot Ryssland men också generellt nya pengar och initiativ för att stötta Ukraina. Det är ju ingen hemlighet att Ungern har varit det land som varit mest motsträvigt i detta. Det skulle vara intressant, när vi har båda ministrarna här, att höra vad ni gör för bedömning och vad ni har för strategi inför den situationen.

När det gäller den så kallade ryska skuggflottan kan jag bara konstatera att om Sveriges statsminister, alltså er chef, hade varit lika tydlig med hur man ser på den ryska skuggflottan och vikten av att driva detta också på EU-nivå med nya sanktionspaket och ytterligare insatser hade nog Socialdemokraterna inte behövt anmäla en enda avvikande ståndpunkt vid statsministerns samråd i tisdags. Nu anmälde vi en avvikande ståndpunkt om de rådsslutsatser som skulle hanteras på EU-toppmötet, och den gällde just den ryska skuggflottan. Vi var väldigt tydliga med att detta verkligen är en fråga som hör hemma på EU-nivå, så att vi kan få stopp på detta.

Jag välkomnar som sagt utrikesministerns mycket tydliga besked här. Sedan kan man ju fråga sig vem det är som styr, om det är statsministern eller utrikesministern, men jag lutar mig mot utrikesministern i det här fallet. Faktum är ju att vi redan före tisdagens sammanträde hade fått

ståndpunkterna om att regeringen hade förslag på gång om åtgärder på EU-nivå mot den ryska skuggflottan. Jag var därför väldigt förvånad över statsministerns svar – så kan man väl säga.

Det jag dock skulle vilja fråga om är att utrikesministern säger att man ska driva detta med emfas inför nästa sanktionspaket. Talar utrikesministern då om det 14:e sanktionspaketet, det som nu är på gång och förhandlas? Det är ju verkligen hög tid att vi får stopp på detta. Det får bli min fråga.

Anf. 8 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar för tydliga dragningar!

Jag vill börja med att instämna och tacka regeringen för engagemanget och arbetet gällande Ukraina och även gällande svaren vi får kring skuggflottan. Som tidigare talare nämnde var det en fråga som vi engagerade oss i gemensamt från oppositionen och hade frågor kring, men den här tydligheten uppskattas. Jag hoppas att det kan gå snabbt och effektivt för att få framgång.

Det baltiska initiativet när det gäller import av rysk gas är otroligt välkommet och någonting som vi i Miljöpartiet har krävt länge, som ni känner till. Jag undrar dock om det finns någon analys av hur initiativet kan falla ut. Kommer det att leda till ett totalstopp av den gas som importeras till Nynäshamn, och hur ser i så fall tidsplanen ut för att detta ska få någon typ av reell effekt? Det vore intressant information att ta del av.

Jag delar oron för den miljökatastrof som kan inträffa med tanke på skuggflottan och den situation vi har. Den katastrofen kan ju också inträffa oavsett om det finns en skuggflotta eller inte. Det såg vi i höstas när vi hade TT-Line-katastrofen utanför Blekinge med ett otroligt stort oljeutsläpp. Det var inte första gången och tyvärr antagligen inte sista gången något sådant sker.

Efter sådana här stora händelser i Sverige har det gjorts utvärderingar, och när man läser dessa framgår det väldigt tydligt att samarbetet mellan de drabbade kommunerna och de statliga myndigheterna är otydligt och måste förbättras samt att det saknas ett nationellt ramverk för vilka ansvarsroller de statliga myndigheterna bör ta och när de ska ingripa. Då undrar jag: Vad gör regeringen, efter den lärdom vi dragit av dessa katastrofer och inför den situation vi befinner oss i med höjd beredskap, för att se till att samarbetet och rollfördelningen i framtiden ska bli tydligare?

Anf. 9 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Då börjar jag. Jag tolkar att frågorna huvudsakligen handlade om Gripen till Ukraina, om artilleriammunition och om luftvärn. Om Rebecka Le Moine vill utveckla någon fråga kopplat till försörjningssäkerheten och rollspelet är jag villig att återkomma även till det.

Även statsministern fick ju frågan om Gripen till Ukraina när han var i EU-nämnden senast. Jag har inga nya besked att ge om vårt förhållningssätt där. Det framgår att vi på intet sätt utesluter möjligheten att skicka Gripen till Ukraina. Vi arbetar inom ramen för det som heter international fighter jet coalition för att se hur vi på bästa sätt kan stötta

Ukraina. Jag vet också att särskild information har gått ut till riksdagens partier, som statsministern sa. Vi kommer att återkomma i frågan.

När det gäller artilleriammunition och det allvarliga läget delar jag den oro som finns kopplat till bristen på artilleriammunition. Jag vill ändå understryka att Sverige har vidtagit stora åtgärder i det avseendet. Vi har gjort vår del av ASAP-åtagandena – jag berättade bland annat att vi har skickat ammunition för sammanlagt cirka 4 miljarder. Proportionellt har vi alltså tagit ett stort ansvar. Det andra är att det sker en lång rad åtgärder i Sverige. Med de medel som vi nu får genom ASAP tillsammans med de statliga medlen är bedömningen att exempelvis Nammo kommer att kunna tredubbla produktionen av artilleriammunition i Sverige inom ett par år.

Men ukrainarna behöver naturligtvis artilleriammunition här och nu. Därför det bra att vi nu försörjer ukrainarna med vårt 15:e stödpaket, som innehåller 155 millimeters artilleriammunition. Vi har också gott hopp om att det tjeckiska initiativet, som ju Sverige avsatt 30 miljoner euro till, kommer att kunna leverera effekt snabbt. Detta är en mycket viktig fråga.

Låt mig också säga att Sverige leder ett arbete som heter Nord-efco plus plus och innefattar de fem Nordefcoländerna plus de baltiska länderna plus Nederländerna, Storbritannien och USA. Där tittar vi på hur vi kan få fram mer artilleriammunition och hur vi kan stärka försörjnings-tryggheten bland våra länder. I det arbetet har Sverige en ledande position, vill jag understryka.

Jag kommer sedan till frågan om luftvärn. Det 15:e stödpaketet, som var det största paketet vi levererade, innefattar också Robot 70. Det är ett så kallat Manpadssystem som är viktigt för ukrainarna, och vi levererar detta nu. De har positiva erfarenheter av att arbeta med det systemet. Vi har också stött det ukrainska luftförsvaret med andra plattformar och system. Vi har levererat Amraamrobotar till USA som sedan har skickat dem vidare till Ukraina.>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<.

Även inom ramen för luftvärn har Sverige alltså proportionellt sett tagit ett stort ansvar. Det kommer naturligtvis att bli mycket viktigt även framöver. Regeringen utesluter inte att vi kommer att behöva vidta fler åtgärder för att stärka det ukrainska luftvärnet, men >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Anf. 10 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr ordförande! Av de frågor som riktades till mig vill jag börja med Rebecka Le Moines fråga, som var ganska konkret, om hur det kommer att fungera när det gäller gasen. Inför FAC-rådet som hölls den 18 mars anslöt sig Sverige och de baltiska staterna till ett finskt så kallat non-paper, eller icke-papper, med konkreta förslag om bland annat förbud mot flytande naturgas, importtullar på ryska varor och åtgärder för att förhindra kringgående. Uppföljande kontakter har skett med kommissionen, som i stort sett har välkomnat ansatsen. De har dock också konstaterat att ett importförbud mot rysk flytande naturgas bara är möjligt med långa utfasningsperioder, även om mer riktade åtgärder är tänkbara på kort sikt. Vi jobbar alltså vidare med den här frågan från regeringens sida i enlighet med ansatsen i det gemensamma finsk-baltisk-svenska icke-papperet.

Jag tackar också för det genomgående starka stödet för arbetet mot skuggflottan. Jag delar Rebecka Le Moines uppfattning att olyckor alltid

kan inträffa, men det som gör skuggflottan särskilt speciell och allvarlig är naturligtvis den genomgående dåliga kvaliteten på de fartyg som används. Dessutom gör sättet på vilket man arbetar med inflaggning att det i en försäkringssituation förmodligen skulle bli otroligt svårt att utkräva ansvar av dem som faktiskt har det legala ansvaret. Det är någonting som vi kommer att behöva titta vidare på.

Matilda Ernkrans ställde frågor om Ungern. Sverige och andra medlemsstater kommer naturligtvis att fortsätta att driva Ukraina även under det ungerska ordförandeskapet. Det är viktigt att inte glömma bort att ordförandeskapet visserligen har inflytande men att det är kommissionen som har det operativa ansvaret i dessa frågor. Vi har nyligen själva haft ordförandeskapet och vet vilka begränsningar som finns i det mandatet. Kommissionen har alltså en väldigt viktig roll att spela i det sammanhanget.

Apropå den fråga som ställdes om formuleringen om att driva inför nästa sanktionspaket vill jag vara tydlig med att det alltså är det 14:e sanktionspaketet vi pratar om, det som är nästkommande. Det är där vi driver frågan om skuggflottan – bara så att det inte finns några missförstånd på den punkten.

Därmed tror jag att jag har svarat på samtliga frågor.

Anf. 11 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! När det gäller den ryska så kallade skuggflottan med tankning och omlastning till sjöss vill jag bara säga att det verkligen är oerhört viktigt att vi får ett stopp på detta. Det borde helst ha skett i går. EU behöver agera för att minska riskerna, till exempel med ökad övervakning och hårda krav på lotsning genom Öresund. Vi socialdemokrater menar dock att det måste vara möjligt att få på plats ett förbud mot skuggflottans tankning och omlastning.

Jag uppskattar verkligen att utrikesministern delar vår syn att detta också behöver drivas på EU-nivå. Det är vällovligt. Det är ju detta som ska upp på kommande råd, så vi tänker inte anmäla någon förnyad avvikande ståndpunkt. Vi anmälde ju som sagt en till statsministern i tisdags.

Däremot vill jag vara väldigt tydlig med att vi tänker fortsätta att följa den här frågan och hålla regeringen ansvarig. Det är ju lite speciellt: Vi fick ett svar från statsministern i tisdags. Miljöministern fick i går frågan i Sveriges riksdag och kunde då över huvud taget inte svara för Sveriges linje. Och så får vi ett tredje, mer utförligt svar av utrikesministern här i dag. Vi kommer alltså att fortsätta att följa frågan och hålla regeringen ansvarig. Det är oerhört viktigt att detta kommer på plats så fort som möjligt. Det man kan göra på EU-nivå ska man göra på EU-nivå. Sedan tror vi att det också går att göra mer här i Sverige, men det är en diskussion för ett annat forum.

Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag ska inte anmäla avvikande ståndpunkt. Jag välkomnar tydligheten men vill ta tillfället i akt att säga att så som lagstiftningen är nu är det kommunerna som får ta notan för sanering, vilket också uppdragades efter Marco Polo-olyckan. Miljöpartiet tycker att det är en orimlig fördelning av kostnader. Därför skulle jag uppskatta om man också tittar på detta med ansvarsutkrävande. Jag instämmer att det är

en stor risk när man inte har insyn och dessa fartyg är i det skick de är. Men på det stora hela är det viktigt att denna fråga också utreds, oavsett ursprung.

2023/24:34
19 april

Anf. 13 ANNA LASSES (C):

Jag vill också skicka med lyckönskningar inför mötet och att man där driver på de frågor som det har redogjorts för. Jag håller också väldigt mycket med Miljöpartiet när det handlar om båtarnas kvalitet, riskerna som finns och allt runt detta.

Låt mig slutligen påminna om och understryka vikten av att fortsätta jobba med de immobiliserade tillgångarna, men här vet jag ju att regeringen är på.

Anf. 14 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Med det tackar vi försvarsminister Pål Jonson med medarbetare för deltagande i dagens EU-nämndssammanträde och önskar en trevlig helg när den inträder.

§ 2 Utrikesfrågor

Utrikesminister Tobias Billström

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor den 18 mars 2024

Återrapport från extra informellt möte i rådet den 16 april 2024

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor den 22 april 2024

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Har utrikesministern något att muntligen tillägga till den skriftliga återrapporteringen?

Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Jag har inget att tillägga.

Anf. 17 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går till dagordningspunkt 3, Aktuella frågor. Finns det något att säga om det, utrikesministern?

Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Den höga representanten Josep Borrell väntas inte ta upp några aktuella frågor.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går till dagordningspunkt 5, Situationen i Mellanöstern. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Dagordningens andra diskussionspunkt är situationen i Mellanöstern, där läget är utomordentligt allvarligt. Diskussionen förväntas ägnas dels åt den iranska attacken mot Israel och dess efterdyningar, dels åt kriget i Gaza.

Regeringen fördömer tillsammans med övriga EU å de starkaste Irans attack mot Israel, står upp för Israels säkerhet och manar alla parter till återhållsamhet. Uppgifterna om angrepp från Israel mot Iran under natten är mycket allvarliga och oroande, och vi följer utvecklingen noga. UD har under natten och morgonen haft kontakt med närmast berörda utlandsmyndigheter i regionen, och i dagsläget rapporteras att läget är lugnt såväl i Teheran som i Israel.

Ytterligare eskalering ligger inte i någons intresse och måste undvikas. Det är en styrka att EU i söndags snabbt och samlat gjorde ett tydligt uttalande med detta budskap och att reaktionerna från omvärlden, inklusive USA och regionen, varit tämligen samfälliga i sina uppmaningar till deeskalering.

Regeringen har agerat intensivt för att bidra till återhållsamhet. Jag har fört samtal med flera kollegor, däribland Israels och Jordaniens utrikesministrar, och ser fram emot ytterligare kontakter i samband med det EU-GCC Regional Security Forum som hålls i anslutning till FAC.

Irans tjänsteförrättande chargé d'affaires har kallats till möte på UD, där Irans attack mot Israel starkt fördömts, och kabinetssekreteraren har träffat de arabiska ländernas ambassadörer. Våra utlandsmyndigheter håller sig nogsamt informerade om utvecklingen, inklusive situationen för svenska medborgare. I samtliga kontakter manar vi till återhållsamhet.

Det var också ett huvudbudskap från det extrainkallade videomötet med EU:s utrikesministrar i tisdags. Samsynen var påtaglig liksom beslutsamheten att agera för att undvika ett regionalt krig som inte gagnar någon i vare sig regionen eller omvärlden.

Regeringen välkomnar att EU nu tar skyndsamma steg mot ytterligare restriktiva åtgärder mot Iran, i första hand för att förhindra att Iran sprider drönare och missiler till bland andra icke-statliga aktörer i regionen. Det var också en av de åtgärder jag förde fram på mötet.

Regeringen har också uttryckt stöd för en terrorlistning av IRGC när förutsättningarna för detta finns. Som den höga representanten nämnde i sin presskonferens efter mötet finns i nuläget inte de nödvändiga rättsliga förutsättningarna för en sådan listning, men rådets rättstjänst ska ges i uppdrag att se över frågan igen.

Europeiska rådets slutsatser är också tydliga vad gäller den regionala situationen, och denna starka EU-röst är viktig.

I grunden kvarstår regeringens bedömning att regionens aktörer inte vill se en eskalering som riskerar att leda till ett regionalt storkrig. Samtidigt påverkar givetvis den iranska attacken, den första som riktats direkt mot Israel, både dynamiken och kalkylerna.

Parallellt med ansträngningarna för deeskalering krävs fortsatt fokus på Gaza och i ökande grad också på våldet på Västbanken.

Jag konstaterade att det fanns mycket stor samsyn om vikten av bibehållet engagemang för Gaza vid EU:s utrikesministermöte i tisdags liksom i Europeiska rådets slutsatser.

Vi följer alla den fruktansvärda humanitära situationen i Gaza med djup förfäran. Det är en ohållbar utveckling som omedelbart måste upphöra, och EU behöver fortsätta att vara en tydlig röst, vilket Europeiska rådets slutsatser om Mellanöstern från den 21–22 mars också gav uttryck för.

Säkerhetsrådets resolution 2728 är tydlig i sina krav på omedelbar vapenvila, frigivande av gisslan, skydd av civila och ökning av humanitärt tillträde. Resolutionen måste genomföras, vilket regeringen framhåller i sina kontakter.

Regeringen fortsätter att med skärpa uppmana Israel att under rådande omständigheter inte genomföra en markoffensiv mot Rafah. EU:s position är tydlig; detsamma gäller USA.

Regeringen välkomnar Israels aviserade åtgärder för att underlätta för humanitär hjälp att komma in i Gaza. Det handlar bland annat om fler införselvägar, såsom hamnen i Ashdod och gränsövergången vid Erez som leder in till norra Gaza. Det är ett nödvändigt men långt ifrån tillräckligt steg som måste genomföras dels på ett systematiskt och uthålligt sätt, dels i praktiken.

Tillsammans med de nordiska länderna gjorde regeringen ett uttalande den 12 april om vikten av att Israel skyndsamt implementerar de nya åtgärderna för att möjliggöra mer humanitärt stöd till Gaza.

Regeringen välkomnar också FN:s säkerhetsråds uttalande från den 11 april om att alla begränsningar för att effektivt kunna leverera och distribuera hjälp i tillräckligt stor skala omedelbart måste lyftas.

Behoven är enorma och akuta. Antalet civila dödsoffer stiger, och risken för hungersnöd är akut i norra Gaza. Hela befolkningen lever under alarmerande nivå av otrygg livsmedelsförsörjning. Rädda Barnen rapporterar att 2 procent av alla barn i Gaza har dödats, lemlästats eller skadats. Smittsamma sjukdomar sprider sig samtidigt som motståndskraften försämras, och möjligheten att få vård är kraftigt begränsad. Kvarvarande gisslan bedöms hållas under fasansfulla förhållanden, och en tredjedel har dödats eller dött i fångenskap.

Omfattningen av krigföringens konsekvenser för civilbefolkningen i Gaza är katastrofal. Israel måste göra mer för att följa den internationell humanitära rätten skydd för den civila befolkningen. Israel måste säkerställa att mat och förnödenheter når de nödlidande. Det är ett konkret ansvar man har enligt den humanitära rätten, och Internationella domstolens beslut om provisoriska åtgärder måste efterlevas.

Den israeliska drönerattack som dödade sju av hjälporganisationen World Central Kitchens medarbetare tydliggör på ett förfärande sätt behovet av att internationell humanitär rätt respekteras. Den visar att obehindrat och säkert humanitärt tillträde innebär betydligt mer än fler övergångar in i Gaza. Attacken är en förskräcklig tragedi som måste utredas ordentligt. Vi noterar att Israel genomfört en preliminär utredning och delar säkerhetsrådets uppmaning att en fullständig, transparent och allomfattande utredning ska genomföras som också offentliggörs.

Detta var ingen isolerad händelse. Uppemot 200 hjälparbetare har dödats under krigets dryga sex månader, vilket är fler än i någon annan tidigare konflikt. Det finns ingen annan plats som är farligare för FN-anställda.

Allt fler höjer rösten om att den israeliska regeringens obenägenhet att lyssna, också på sina vänner, har lett till ett skarpere tonläge. Tydligast har budskapet framförts av USA, och vi ser hur tydligheten har gett vissa resultat, såsom beslutet att öppna fler vägar för humanitär hjälp. Även om USA är det land som otvetydigt har störst inflytande över Israel måste EU fortsätta att vara en stark röst i kravet på skydd av civila, frisläppande av gisslan, humanitärt tillträde och en omedelbar humanitär vapenvila och i uppmaningen att återgå till den väg som leder till en framförhandlad tvåstatslösning.

Vi behöver också fortsätta dialogen med regionen, inklusive om de ansträngningar som görs under Saudiarabiens ledning för att ta fram en plan för ett slut på kriget mellan Hamas och Israel och en hållbar lösning på konflikten mellan Israel och Palestina. Här anser vi att EU har en roll.

Att ställa krav på Israel fråntar inte Hamas ansvar. Hamas startade detta krig och har flera av nycklarna till krigets slut i sin hand. Hamas är en terroristorganisation, listad av EU som sådan, som utan skrupler utnyttjar civilbefolkningen i Gaza, inklusive som mänskliga sköldar. Att ställa krav på den israeliska regeringens agerande betyder inte att vi vacklar i vårt entydiga krav på att gisslan frisläpps omedelbart och villkorslöst, i vårt oreserverade fördömande av attackerna den 7 oktober, i vår förståelse för det trauma som attackerna utgjorde för Israel, dess befolkning och det judiska folket eller i vår uppbarghet över växande antisemitism också i

våra egna länder. Det handlar inte om antingen eller utan både och – om att folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten, gäller och om att ansvar måste utkrävas när den bryts.

Vi förväntar oss att rådet i dag, den 19 april, beslutar om sanktioner mot extremistiska bosättare. Beslutet omfattar sex individer och entiteter. Det är välkommet men inte tillräckligt. Regeringen anser att EU bör utöka antalet listningar så som till exempel USA har gjort. Bosättningarna är illegala enligt folkrätten, och bosättarvåldet är oacceptabelt. Den gångna helgens omfattande bosättarattacker efter en israelisk pojkes dödsfall understryker nödvändigheten av krafttag också från israeliska myndigheter.

Parallellt fortsätter arbetet med ytterligare EU-åtgärder mot Hamas.

Arbetet med den humanitära maritima korridoren fortsätter samtidigt som World Central Kitchen, som svarade för de första leveranserna inom ramen för korridoren, har pausat sin verksamhet efter attacken som dödade sju av organisationens medarbetare. Faktum kvarstår att sjövägen enbart kan vara ett komplement till landtransporter och befintliga hamnar. Beslutet att öppna Ashdod blir en viktig parameter att beakta. Sverige deltar i arbetet och ser över hur vi kan bidra mest effektivt. Parallellt har vi ytterligare ökat vårt humanitära stöd till organisationer på plats i Gaza, som WFP, World Food Programme.

Regeringen välkomnar att det finns en ny palestinsk regering på plats och därmed möjligheter för EU att återuppta dialogen, inklusive om nödvändiga interna reformer och steg mot ett legitimt, samlat palestinskt styre för både Västbanken och Gaza. Palestinska myndigheten behöver stödjas. Jag avser att ta kontakt med min nya utrikesministerkollega, tillika premiärminister, Mohammad Mustafa, och regeringen stöder tankarna om att bjuda in honom till ett kommande FAC.

Anf. 21 DANIEL RIAZAT (V):

Jag får tacka utrikesministern för att tonen har förändrats avsevärt jämfört med för ett par månader sedan. Men jag har sagt det förut, och jag säger det igen: När det sedan sex månader pågår ett folkmord där barn måste opereras utan bedövning, där människor medvetet görs till mål av den israeliska militären, där hjälparbetare mördas gång på gång, som utrikesministern själv nämnde, där människor står i kö under en hungersnöd som saknar motstycke och där det utövas prickskytte på journalister, vilket också har framkommit, räcker det inte att bara förbättra retoriken. Eller egentligen handlar det ju om väldigt många år av olaglig ockupation, vilket också har fastställts av världssamfundet.

Jag har några frågor. Utöver dem vet jag redan svaren på vissa av de frågor jag hade kunnat ställa. Där behöver vi inte förlänga processen, utan jag kan anmäla avvikande ståndpunkter. Men jag börjar med frågorna.

När det kommer till attacken som dödade medarbetarna från World Central Kitchen skriver regeringen att Israel måste följa den internationella humanitära rätten, men fördömer den svenska regeringen attacken? Jag kan inte läsa det någonstans, och jag hörde inte heller i det talade ordet att den svenska regeringen har fördömt den här typen av attacker. Jag tycker att det finns en viss skillnad. Vi vet att den svenska regeringen skulle ha fördömt detta om det hade handlat om andra länder som gjort liknande

saker, vilket vi har sett tidigare. Med all rätt hade man fördömt detta. Jag vill bara veta.

Gisslan har jag frågat om tidigare, och jag gör det igen. Alla här är överens om att det är fruktansvärt med de gisslan som Hamas har tagit. Det är inget snack om den saken. Annars har man inte demokratiska värderingar. Frågan är bara: Vad händer med de gisslan som är betydligt fler och som den israeliska staten har tagit? Hur gör man med dem? Det här handlade inte enbart om regelrätta arresteringar. Vi pratar om olagliga, illegala, bortföranden av människor, kidnappningar av människor i tusental. Hur ställer sig den svenska regeringen till det? Hur ska jag tolka svaret om det?

En annan fråga handlar om att regeringen pratar om att den israeliska militären under rådande omständigheter inte ska in i Rafah. Under vilka omständigheter ska den då in i Rafah? Det undrar jag. Där behöver vi klarhet för att veta om det är så att den svenska regeringen i sin helhet motsätter sig ytterligare illegal annektering, ockupation, invasion etcetera eller om man inte gör det.

En fjärde fråga handlar om bosättarna. Som utrikesministern själv nämnde är det inte tillräckligt att ha ett par personer på en lista när vi vet att det handlar om tusentals illegala bosättare i en illegal ockupation som världssamfundet återigen har fördömt. Vad är regeringens inställning? Om man precis som det internationella världssamfundet anser att det här är extremistiska bosättare och att det bör införas sanktioner mot illegala bosättare, gäller det då alla? Är det så att vi bara ska välja ut några personer för att säga att vi har gjort någonting men att resten sedan får fortsätta att ha de illegala bosättningarna? Det var min fjärde fråga.

En femte fråga handlar om vapenembargo. Vi vet alla vad det är som dödar. Ja, det är klart att det är människor som dödar människor. Det är inte vapen som går runt av sig själva. Men om vi minskar tillgången till vapen dör kanske färre människor. I detta nu säljs vapen från diverse olika europeiska länder till Israel. Vad gäller Sverige vet vi ärligt talat inte, eftersom man för 12 miljarder kronor har sålt vapen som är hemligstämplade. Vi vet inte om även Israel har fått ta del av dessa vapen eller om det bara är andra diktaturer. Frågan är hur regeringen ställer sig till en fråga om ett vapenembargo för att minska dödandet.

Jag har en sista fråga. Den handlar om situationen mellan Iran och Israel. Jag tycker att det är positivt att den svenska regeringen också verkar vilja trappa ned det här och lugna ned situationen, så att det inte ska leda till något större. Jag tror att alla vi som fördömer både den iranska regimen, som är en diktatur, och den israeliska statsmakten, som just nu tyvärr begår ett folkmord, anser att bägge sidor måste lugna ned situationen. I fördömandena från regeringen har man fördömt de iranska attackerna, och man har manat den israeliska regeringen till lugn. Jag undrar bara: Ser man på det här likvärdigt? Är det lika oacceptabelt oavsett vilket land det är som attackerar ett annat land? Det är viktigt att veta att alla förhåller sig till samma regler och samma internationella lagar.

Anf. 22 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Jag tackar för den skärpta ton som vi fick höra från utrikesministern gällande läget för människorna i Gaza. Flera av de frågor som jag tycker att man just nu behöver ställa har Vänsterpartiet just ställt.

Men vi från Socialdemokraterna vill poängtera att situationen i Gaza är både akut och förfärlig. Man skulle kunna säga att den är helvetet på jorden. Våldigt mycket av det som rör den förfärliga situation som människor utsätts för har utrikesministern och även Vänsterpartiet uttryckt.

Vi tycker också att man behöver notera att det i det säkerhetspolitiska läge som just nu råder är viktigt att vi inte glömmer bort att hålla fokus på det som händer i Gaza. Det kan tilläggas att det under veckan bara under en dag skedde bombningar på 40 platser på Gazaremsan. Det skedde beskjutning på flera håll i Gaza stad, bland annat mot flyktinglägret Shati. Det handlar om hundratals döda bara under en dag. Människor begravs i rasmassor från hus. Det här får inte längre den ständiga uppmärksamhet i den politiska debatten som det förtjänar. Det sker katastrof på katastrof på katastrof. Det är ett läge för befolkningen där man pratar om uppemot 34 000 döda. Men det är också så att många är begravda under rasmassor, så de döda antas vara många fler. De flesta är kvinnor och barn. Det handlar om en pågående svältkatastrof. Vi har en situation där hjälparbetare dödas. Det här har utrikesministern själv tagit upp. Vi fick också höra det från Vänsterpartiet.

Den situation som råder handlar om att helvetets portar på något sätt öppnades för månader sedan och att omvärlden inte lyckas få Israel att stänga dessa portar. Det är helt uppenbart. Man kan lyssna på inläggen med frustration; även om orden är de rätta är det helt klart någonting som saknas för att det ska fästa. Jag och vi socialdemokrater hör den skärpta tonen från utrikesministern om hur allvarligt läget är, men det är fortfarande så att vi behöver få ett omedelbart och permanent eldupphör och behöver få in humanitär hjälp nu på ett sätt som kan rädda liv.

Därför vill jag lägga till frågor utöver dem som Vänsterpartiet tog upp. Hur ska Sverige och utrikesministern se till att det blir kraft från EU och att Israel svarar på EU:s uppmaningar? Hur verkar utrikesministern och den svenska regeringen för att den humanitära hjälpen ska nå befolkningen?

Det är en mardröm att följa detta. Gaza förtjänar vår uppmärksamhet hela tiden just nu, även när andra hemskheter händer i vår värld. När det gäller de attacker som Iran utförde mot Israel har vi noterat att utrikesministern varit tydlig i sitt fokus på återhållsamhet och deeskalering, någonting som vi socialdemokrater såklart stöttar. Vi vet inte om vi fick ett svar från Israel under det här dygnet, men det ser ut att vara på det sättet. Men oavsett hur det ligger till med det gäller det att fortsätta vara tydlig med att vi förväntar oss en deeskalering av läget och att ingen, inte heller Israel, skulle tjäna på någonting annat.

Sedan vill vi socialdemokrater också lägga till frågan om hur situationen ser ut för de fångar som finns i Iran och som Sverige har ett särskilt intresse av att få hem. Kanske kan vi få en analys. Vi förstår att detta är diplomatiskt svårt, men hurdan är situationen för exempelvis Johan Floderus med tanke på det läge som råder? Vi utgår från att regeringen hela tiden gör sitt yttersta för att hjälpa våra iransk-svenska fångar.

Anf. 23 ANNA LASSES (C):

Jag instämmer i väldigt mycket av det som redan har sagts av tidigare talare.

Innan jag går in på själva Israelkomplexiteten måste jag nämna detta med IRGC och terrorlistningen. Man skulle ha önskat att regeringen hade gjort som riksdagen sa, varit betydligt mer aktiv och sett till att processen varit igång vid det här laget i stället för att starta den nu. Då hade vi kommit mycket längre med att försöka utreda och ändra de rättsliga grunderna för att möjliggöra en terrorstämpling. Nu vill jag verkligen trycka på för att den svenska regeringen inte bara ska se tiden an när möjligheten öppnas utan faktiskt ska driva på för att detta görs. Är det så att det inte finns enighet inom EU, vilket jag vet att det inte gör, skulle man även i detta fall, som i många andra fall, kunna gå före. Det vill jag ge som ett väldigt tydligt medskick.

När det gäller Israel, Mellanöstern, Palestina och alltihop, utan att grotta ned mig i detaljer: Vi måste sluta göra precis som Iran och gänget vill att vi ska göra. Det har vi nu gjort i sex månaders tid – kan vi snälla sluta göra det? Då är frågan hur det går till. Det är väl den stora frågan som jag skickar med. Det här att man använder Gaza som en grundsten för terrorism måste vi bryta på alla sätt som det går. Det är den ena biten. Den andra biten är naturligtvis det självklara att vi måste hålla fokus på de människor som befinner sig i helvetet i Gaza.

Även jag välkomnar den skärpta tonen från regeringen. Jag håller med om allt som regeringen säger och har absolut ingen invändning. Det gäller fördömandet av Irans agerande och Hamas agerande och den skärpta tonen gentemot Israels agerande. Inget grottande i detta!

Den stora frågan är hur vi då ska göra den här tvåstatslösningen trovärdig och hur vi ska komma vidare. Egentligen har jag exakt samma fråga som Jytte Guteland hade: Var finns kraften? Orden har vi där. Dem har vi haft i flera månader. Men var finns kraften? När kommer man att agera? När kommer vi att gå från ord till handling och kräva av Israel att man agerar? Och hur ska vi få USA att våga agera? Det är egentligen i ärlighetens namn bara USA som kan få stopp på det här, för vi vet att det är USA som Israel lyssnar på. Den här planen för Gaza hade det också varit intressant att höra mer om.

Det är jättebra att regeringen nu också sätter fokus på Västbanken, för det börjar kännas mer och mer akut. Ska vi komma vidare med den här tvåstatslösningen är Västbanken definitivt en nyckel.

Jag måste också passa på att fråga om de rykten eller vad det nu är som spreds på nyheterna i går om uppgörelsen mellan USA och Israel, nämligen att man helt enkelt köper en deeskalering mot att Israel skulle få gå in med trupper i Rafah. Jag hoppas att detta är ett rykte. Går detta att dementera? Går det att bekräfta? Eller är det så att vi inte vet? Jag kan inte låta bli att fråga.

Som sagt: Första fokus måste fortfarande vara på människorna som drabbas i det här eländet.

Anf. 24 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag instämmer förstås med föregående talare. Jag skulle precis som Anna Lasses också vilja nämna det här med terrorstämplingen och beklaga att vi inte har kunnat komma längre i den frågan.

Vi i Miljöpartiet kommer att lämna en avvikande ståndpunkt. Vi välkomnar också, som har sagts här tidigare, att tonläget är skärpt: Vi har

under hela processen haft en lång lista med olika krav som vi önskar att regeringen hade framfört. Vi kommer förmodligen att göra det gemensamt med Vänsterpartiet.

Jag ska inte heller förlänga mer än nödvändigt, men jag har en fråga vad gäller de sju hjälparbetare som dödades i sitt arbete, vilket har nämnts här. Efter den händelsen kunde man se att fler lastbilar med förnödenheter kunde komma in, men fortfarande långt färre än behovet. Det visar tydligt att Israel hela tiden har haft makten att reglera och släppa in mer hjälp. Då undrar jag: Kommer regeringen att driva på i den här frågan och ifrågasätta varför Israel inte har gjort detta tidigare och i tillräcklig omfattning och ta upp det som ett krav gentemot Israel?

Anf. 25 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Jag tackar ledamöterna för många frågor i ett ämne som naturligtvis berör oss allihop väldigt starkt.

Jag ska försöka ta dem i ordning. Jag börjar Daniel Riazats frågor om attacken på World Central Kitchen. Vi tycker naturligtvis från regeringen sida att det är väldigt viktigt att den här frågan utreds ordentligt. Först när en utredning är genomförd och klarlagd kommer vi att kunna ta ställning till detta. Det är viktigt att vi får klarhet i vad det de facto var som hände.

Det är naturligtvis fruktansvärt att sju hjälparbetare blir mördade. Humanitär personal måste skyddas och respekteras. Det är en skyldighet enligt den internationella humanitära rätten som Israel har ett ansvar för att följa. Jag noterar att Israel har medgivit sitt ansvar och att man dessutom har förklarat att det var ett beklagligt misstag. Men det är viktigt med en ordentlig utredning för att kunna förstå hur den här tragedin kunde ske och säkerställa att den inte upprepas.

När det gäller gisslan och de frågor som ligger i anslutning till detta har antalet palestinier i israeliskt förvar ökat kraftigt sedan oktober 2023. De är i dag drygt 9 000 enligt de beräkningar vi har, varav drygt 3 500 är administrativt frihetsberövade, det vill säga utan åtal eller dom. Israeliska och palestinska MR-organisationer och FN:s MR-kontor, alltså OHCHR, har rapporterat om omfattande missförhållanden inklusive misshandel, brist på läkarvård, brist på mat samt trångboddhet. IDF, den israeliska försvarsmakten, har uppgett att man utreder 27 dödsfall i militärt förvar, och Internationella Röda Korset är sedan oktober 2023 förhindrade att genomföra besök i israeliska förvar.

Det ställdes också frågor om formuleringen ”under rådande omständigheter” när det gäller Rafah. Det är ett uttryck som jag inte tycker att man ska övertolka, men jag vill ändå vara tydlig inför nämnden med hur regeringen ser på detta. Israel har fortsatt rätt att bekämpa Hamas, och Hamas har enligt uppgift fyra bataljoner i Rafah gömda bland civilbefolkningen på känt manér. Men under nuvarande omständigheter, med över 1 miljon flyktingar i det här området, är en offensiv naturligtvis oacceptabel. Men det är viktigt att förstå varför formuleringen är som den är, nämligen ”under rådande omständigheter”.

Det ställdes också frågor om bosättarna och antalet personer som nu lyfts upp för beslut i rådet. Införandet av restriktiva åtgärder kräver enhällighet i rådet. Den politiska överenskommelse som EU kunde nå i det här skedet var därför att införa restriktiva åtgärder mot sex personer och entiteter. Regeringen anser det vara motiverat att EU går vidare med

åtgärder mot fler extremistiska bosättare, bland annat då det inte finns tecken på att Israel har agerat effektivt mot bosättningsvåldet. Men det får betraktas som en framgång att vi faktiskt lyckades nå enighet eftersom det är en förutsättning för att lista någon över huvud taget i rådet.

Det ställdes också frågor om vapenembargot. De tillstånd som Inspektionen för strategiska produkter har lämnat för export till Israel rör följdleveranser till privata företag av komponenter som vid den ursprungliga utförelsen inte utgjorde krigsmateriel. Det finns inga tillstånd som har utfärdats efter den 10 oktober 2023, och för frågor som rör de här tillstånden vill regeringen hänvisa till ISP. ISP:s ärenden omfattas ofta av både utrikessekretess och kommersiell sekretess.

Vad gäller Israel och Iran vill jag naturligtvis understryka att vi tycker att det är viktigt och angeläget med deeskalering. Jag hör att samtliga som har tagit till orda hittills upprepar detta. Jag känner ett starkt stöd i uppbackningen från regeringens sida för den här politiken. En viktig aspekt på detta handlar naturligtvis om vad Israel självt har sagt när det gäller frågan om attackens genomförande, det vill säga att eftersom Iran självt inte har erkänt att attacken över huvud taget har ägt rum är det viktigt att vi avvaktar så att vi inte genom att formulera oss på ett ogenomtänkt sätt bidrar till eskaleringen. Detta är också anledningen till att vi inte har gjort något fördömande hittills från regeringens sida.

Jytte Guteland ställde frågor om hur vi ska arbeta aktivt med de här frågorna inom EU. Låt mig ännu en gång understryka vad jag sa i mitt anförande tidigare: Det här är en fråga som vi definitivt redan är aktiva i. De kontakter som jag har haft med mina utrikesministerkollegor i Israel och Jordanien är ett uttryck för detta, liksom de möten som nu kommer att avhållas på måndag i Luxemburg – både det ordinarie utrikesministermötet men också det möte som har varit inplanerat sedan länge och som, väldigt passande, kommer att äga rum mellan Gulfstaternas utrikesministrar som är inresta till Bryssel och EU:s utrikesministrar. Gulfstaterna är ju i allra högsta grad berörda av det som nu händer.

Vi kommer att fortsätta att arbeta med den här frågan, och det kommer vi också att göra i de kontakter som vi har med våra allierade. Vi följer noga utvecklingen när det gäller fredsförhandlingarna, där USA, Qatar och Egypten tillsammans försöker medla mellan Israel och Hamas när det gäller frigivandet av gisslan, och när det gäller ett omedelbart humanitärt eldupphör. Det utgör alltså regeringens största och högsta prioritering. Bortom det ligger det som Anna Lasses frågade efter, det vill säga behovet av att faktiskt ta upp en fredsförhandling med syftet att åstadkomma en tvåstatslösning. Allt detta hänger naturligtvis ihop, men att arbeta nära de regionala aktörerna är viktigt.

När det gäller Rafah har jag, som svar på Anna Lasses fråga, inte hört någonting utöver rykten, och rykten finns det gott om. Jag har alltså ingenting att säga om det. Däremot vill jag svara på frågan om våra konsulära fall. Detta är ju inte något som är föremål för en överläggning på FAC, men låt mig försäkra EU-nämnden om att regeringen naturligtvis arbetar oförtröttligt med samtliga våra konsulära fall i relation till Iran. Det är viktigt att understryka att vi ständigt har detta på radarn.

Det är naturligtvis viktigt att vi också arbetar med att undvika att slagväxlingarna fortsätter, därav den deeskaleringspolitik som vi förespråkar.

Vad gäller IRGC driver vi frågan helt i enlighet med det tillkännagivande som har lämnats från riksdagens sida till regeringen. Men låt mig än en gång understryka för nämnden att det är en förutsättning att det finns ett politiskt stöd, en uppbackning, i rådet för att vi ska kunna åstadkomma en terrorlistning av IRGC, och det finns det alltså ännu inte. Vi kommer att jobba med detta, men vi kommer naturligtvis att behöva se hur andra stater ställer sig till det, liksom kommissionen. Att det nu kommer att göras ytterligare en utredning av rådets rättstjänst är bra, för det lämnar ytterligare material för en sådan diskussion.

Därmed tror jag att jag har svarat på samtliga frågor som ställdes från nämndens ledamöter.

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Jag ska öppna för en andra omgång.

Innan det kan jag konstatera att det finns i alla fall en avvikande ståndpunkt anmäld från Miljöpartiet i enlighet med vad Rebecka Le Moine anförde.

Anf. 27 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tackar ministern för svaren på frågorna. När det kommer till World Central Kitchen hörde jag att frågan behöver utredas och att Israel har medgivit sitt ansvar, vilket är två lite motsägelsefulla saker. Det betyder ju att frågan har utretts och att man kan konstatera att Israel har attackerat World Central Kitchen.

Jag kommer att anmäla en avvikande ståndpunkt gällande att fördöma den här attacken från den israeliska staten om inte ministern ändrar sig kring det här, alltså att jag får höra att man fördömer detta och attacker mot den här typen av leveranser – matleveranser etcetera.

När det kommer till gisslan på båda sidor var det jättebra siffror som presenterades. Det uppskattar jag verkligen, men sedan hörde jag inget mer om huruvida man från den svenska regeringen ser det som att gisslan på båda sidor behöver frigges. Det vill jag få ett klagörande kring. Om det inte är så vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt i den delen.

När det kommer till frågan om vapenembargo är det ganska intressant att det hänvisas till den ansvariga myndigheten. Min fråga var egentligen inte ställd som en inrikespolitisk fråga utan mer som en europeisk fråga. Kommer Sverige att verka för att driva på för vapenembargo gentemot Israel från EU? Jag tror att svaret är nej, och därför vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt även i det avseendet.

När det kommer till frågan om Rafah hörde jag att Israel har rätt att försvara sig mot Hamas, vilket alla här tycker är rimligt. Frågan är bara om vi pratar om försvar i form av att attackera sjukhus och säga att Hamas terrorister är där samtidigt som barn ligger på operationsbordet, som vi har sett i Gaza. Vill man föra krig mot en terrororganisation har man ju alltid rätten att göra det, enligt de internationella lagar och regler som finns, och ingen kommer att anmäla en avvikande ståndpunkt kring det. Men det handlar om att inte lämna kryphål för att Israel med hänvisning till krig mot Hamas ska kunna gå in och mörda minimum 34 000 människor, så som man har gjort i Gaza.

Därför menar jag att man måste ta bort formuleringen ”under rådande omständigheter”. Israel ska inte in i Rafah – punkt. Är det så att det pågår

strider mot Hamas är det något helt annat. Då pratar vi om försvar; då är det något helt annat. Israel ska inte in i Rafah. I det avseendet vill jag också anmäla en avvikande ståndpunkt.

När det kommer till bosättare är det självklart ett framsteg att det ens finns någon av dessa illegala, extremistiska bosättare på sanktionslistorna nu. Men, kom igen! Sex personer av tusentals illegala bosättare som bokstavligen är med och bidrar till det här massmördandet och är med och ockuperar ett annat land olagligt – det kan inte vara tillräckligt mycket för att vi ska vara nöjda med det här. Jag är glad över att regeringen vill utöka antalet, men jag menar att det måste till sanktioner mot hela bosättarrörelsen. Det går inte att enbart välja ut vissa personer. I det avseendet vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt.

När det kommer till Iran och Israel vill jag säga att jag inte menade dagens attacker, som vi inte vet till hundra procent vad de går ut på. Jag menade snarare attacken mot konsulatet i Syrien, som ledde till att ett antal personer dog – alltså att diplomater från iranska regimen blev mördade. Frågan gällde att tala på samma sätt oavsett var attackerna sker eller från vem de kommer.

I övrigt vill jag instämma i det Jytte Guteland tog upp angående en omedelbar och permanent vapenvila, eller eldupphör. Där uppfattar jag det som att regeringen fortfarande inte tycker att vi ska ha ett permanent omedelbart eldupphör, efter sex månader och 34 000 döda, varav hälften barn och kvinnor, och massdödande av journalister och hjälparbetare. Jag förstår inte riktigt varför det finns ett motstånd kring det. Jag ber ministern förtydliga om jag har missuppfattat, men det jag hör är att man ställer sig bakom ett eldupphör, en vapenvila – en humanitär vapenvila, som man kallar det. Varför vill man inte gå med på att det ska vara ett permanent och omedelbart eldupphör, eller vapenvila? Om det är så att regeringen inte ställer sig bakom det vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt även i det avseendet.

Jag har fler avvikande ståndpunkter, men jag lämnar över till Miljöpartiet och ställer mig bakom deras avvikande ståndpunkter sedan.

Anf. 28 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Vi noterar som sagt den skärpta tonen. Vi känner fortfarande, i likhet med flera oppositionspartier, att den kom för sent, men vi är glada över den skärpta tonen och vill att man håller fast vid den.

Vi upplever en vanmakt över att det inte fäster, utan att det, som flera här har påpekat, är ord som sägs som är de rätta men att det inte händer något. Det är något som gör att Israel inte lyssnar och inte har respekt för den nya och mer skarpa tonen också från EU. Därför behövs, som flera på den sida av bordet där jag sitter har påpekat i dag, en uppmaning till USA att agera tydligare.

Vi säger detta i dag, och vi kommer med starkt intresse att följa hur regeringen och EU agerar för att få slut på mardrömmen. Vi anser inte att det finns något viktigare än att få stopp på detta. Människor fördrivs till ingenting, blir beskjutna och bombade gång på gång och når inte förnödenheter som är livsviktiga.

Vi menar att EU måste få tänder och på något sätt visa att orden betyder något i förhållande till Israel. Här tror vi att det finns en kapacitet, både i

form av EU som helhet och våra medlemsländer, att ha relationer med Israel för att få ett stopp på detta.

2023/24:34
19 april

På något sätt har man från EU:s och Sveriges sida under alltför lång tid haft en lam ingång, och detta leder till att Israel inte lyssnar. Därför är det viktigt att den nya tonen verkligen uppmärksammas från Israels sida och att EU gör allt för att få allierade i kampen för att få stopp på detta.

Anf. 29 ANNA LASSES (C):

Jag instämmer till fullo i Jytte Gutelands uttalande och vill också ställa mig bakom det och skicka med det till regeringen.

Anf. 30 REBECKA LE MOINE (MP):

Vi har en avvikande ståndpunkt. Det som vi kräver och har krävt under lång tid är ett permanent och omedelbart eldupphör. Om utrikesministern ställer sig bakom detta skulle det uppskattas. Det är bra om det tydliggörs.

Jag ska gå igenom våra krav. De är att gisslan och andra illegalt frihetsberövade personer som hålls av Hamas och Israel ska återförenas med sina familjer, att EU pausar associeringsavtalet med Israel, att EU inför sanktioner mot israeliska bosättare och politiska ledare i Israel som uppviglar till våld, att importrestriktioner införs för produkter från ockuperade områden samt att visumfriheten till Sverige för israeliska bosättare stoppas, att EU enas om vapenembargo gentemot Israel, att regeringen och EU kräver att Israel ger obegränsad tillgång till Gaza för humanitära insatser och att svenskt humanitärt bistånd till Palestina stärks.

Detta är vår avvikande ståndpunkt och de punkter som jag vill tillföra utöver det som Vänsterpartiet redan har framfört. Vi samskriver gärna den avvikande ståndpunkten.

Anf. 31 ORDFÖRANDEN:

Jag uppfattar att Vänsterpartiet och Miljöpartiet stöder varandras avvikande ståndpunkter. Är det rätt uppfattat?

Anf. 32 REBECKA LE MOINE (MP):

Ja, det är gemensamt.

Ursäkta, jag glömde en punkt, nämligen att brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser utreds och att Sverige ansluter sig till Sydafrikas anmälan till Internationella domstolen om att Israel ska utredas för folkmord.

Anf. 33 DANIEL RIAZAT (V):

Det stämmer. Jag ställer mig bakom samtliga punkter. Där kan jag förtydliga att det kanske bör vara att Sverige driver i EU att man ska ställa sig bakom Sydafrikas anmälan till Internationella domstolen angående folkmordsrättegången.

Anf. 34 ORDFÖRANDEN:

Det är riktigt. Detta är ett samråd inför FAC, så alltihop blir med kappan att Sverige inom EU ska driva på för att EU ska göra det.

Anf. 35 STEFAN OLSSON (M):

Jag vill be om ett förtydligande från Vänsterpartiet och Miljöpartiet av vad som menas med permanent eldupphör. Jag tror att alla stöder tanken att striderna avslutas, men vad definierar ett permanent eldupphör här? Menas att Israel ska sluta strida eller att båda parter ska sluta strida, så att man har ett framförhandlat eldupphör som båda parter respekterar, eller är det bara Israel som ska lägga ned vapnen?

Anf. 36 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tror att den breda definitionen i världen vad gäller eldupphör är att det är två sidor som lägger ned sina vapen. Annars blir det inget eldupphör.

Anf. 37 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Jag satt och lyssnade på inläggen från oppositionen och måste säga att det är lite slående att Hamas nästan inte förekom i dessa inlägg över huvudet taget. Detta tycker jag är lite tänkvärt. En förutsättning för att kunna få parterna att lyssna är att man lyfter fram båda perspektiven, inte enbart det israeliska ansvaret. Det tycker jag är otroligt viktigt att understryka i detta sammanhang.

Det är helt riktigt att allt fler höjer rösten om den israeliska regeringens obenägenhet att lyssna också på sina vänner och att detta har lett till det skarpa tonläget. Det är helt korrekt. Tydligast har detta budskap framförts av USA, vill jag säga, vilket förmodligen också är skälet till att vi nu ser att tydligheten har gett vissa resultat, till exempel beslutet att öppna fler vägar för humanitär hjälp. Men konflikten har två sidor, inte en.

Jag vill också understryka att jag upplever att den här regeringen har större framgångar i att få den israeliska regeringen att lyssna på sig än vad den tidigare regeringen hade. Vi har till exempel haft det första besöket på 20 år av en israelisk utrikesminister. Det säger också något.

Problemet är naturligtvis att vi alla vill att den internationella humanitära rätten ska respekteras. Israel har ett stort ansvar i detta sammanhang, och det har jag redogjort för inför nämnden. Problemet är emellertid att Hamas använder civila som mänskliga sköldar. Det är en del i hur de har bedrivit sin krigföring under mycket lång tid. Det handlar inte bara om händelserna den 7 oktober utan också om hur man har arbetat tidigare.

EU har mycket tydligt uppmanat Israel att inte genomföra några militära insatser i Rafah som skulle kunna förvärra en redan katastrofal humanitär situation och dessutom väcka ytterligare allvarliga frågor om efterlevnaden av den internationella humanitära rätten. Risker för en regional eskalering vore dessutom betydande om en sådan offensiv genomfördes. Vi kommer att fortsätta att vara mycket tydliga i dialogen med Israel om att sådana konsekvenser vore oacceptabla.

När det gäller attacken mot konsulatet i Damaskus är vi djupt oroade över denna attacken på beskickningsbyggnaden. Attacken fördömdes av EU:s höga representant för utrikesfrågor, men den rättfärdigar inte på något vis de mycket omfattande attacker som Iran har riktat mot Israel under helgen och som Sverige och Sveriges allierade fördömer utan omsvep.

Det viktiga är att alla nu visar återhållsamhet för att undvika en eskalering, eftersom detta inte ligger i någons intresse. Det anser Sveriges

regering, och det var också detta som FN:s generalsekreterare António Guterres gav uttryck för i sina kommentarer efteråt.

Det finns, precis som Daniel Riazat nämnde, mycket oroande uppgifter om hur palestinska fångar behandlas av Israel. Israel måste respektera internationella regler och normer kring både den internationella humanitära rätten och mänskliga rättigheter. Regeringen sätter inte likhetstecken mellan Hamas gisslan och de palestinska fångar som hålls i Israels förvar. Det är två olika entiteter, och de bör också betraktas på det viset.

När det gäller bosättarna har ingen sagt att vi är nöjda. Det är vi inte, men det är ett stort genombrott att EU har lyckats enas om denna grupp och att man därmed för första gången öppnar för att på allvar starta en mer omfattande sanktionsregim mot extremistiska bosättare.

Den svenska regeringen har varit djupt kritisk. Jag var det själv i mitt samtal med den israeliske utrikesministern i tisdags. Jag sa till honom att det som nu sker på de ockuperade områdena, där oskyldiga civila palestinier dödas, misshandlas och får sin egendom beslagtagna eller förstörd, är något som de måste ta på största allvar och vidta åtgärder mot därför att Israel som ockupationsmakt på området har ett ansvar för detta. Det här kommer vi att fortsätta att framföra till den israeliska regeringen.

Det finns en viktig fråga till. Det gäller permanent eldupphör, apropå Stefan Olssons fråga. Varken Europeiska rådet eller säkerhetsrådet i resolution 2728 använder begreppet permanent vapenvila, utan man refererar hela tiden till en stegvis process där en omedelbar humanitär vapenvila – vilket är regeringens avsikt och som vi driver, inklusive frisläppandet av gisslan, som vi också driver – ska leda fram till en mer hållbar och varaktig överenskommelse. Detta är en ansats som regeringen fullt ut stöder genom säkerhetsrådsresolutionen.

Det är också mer realistiskt med en tillfällig vapenvila, som kan leda fram till en mer varaktig överenskommelse, men det långsiktiga målet måste förstås, precis som Anna Lasses sa i sitt första inlägg, vara ett slut på kriget i Gaza och en trovärdig process mot en framförhandlad tvåstatslösning mellan Israel och Palestina. Det är det enda som långsiktigt kommer att kunna lösa konflikten. Något annat alternativ ser regeringen inte.

Anf. 38 DANIEL RIAZAT (V):

Om vi ska vända oss från det hyllande vi alla gjorde av den skärpta tonen skulle jag vilja beklaga mig lite över tonen hos utrikesministern. Vi ska inte syssla med historierevisionism här. När det gäller vapenvilafrågan var det så att regeringen fick ändra sig på grund av att andra länder och också oppositionen i Sverige pressade på i frågan.

När det gäller frågan om huruvida ”omedelbar” ens står med i yttrandet kan man gå tillbaka till EU-nämndens protokoll och läsa i handlingarna vad ställningstagandet från regeringen var precis före mötet i FN. I EU-nämnden gick den svenska regeringen inte ens med på omedelbar vapenvila. Sedan ändrades det till omedelbar efter omröstningen. Det är vi väldigt glada över, men vi menar att det också ska stå ”permanent”.

När det kommer till frågan om Hamas blir det nästan skrattretande. Först och främst har jag nämnt Hamas flera gånger i mina anföranden här i dag, så då har utrikesministern inte lyssnat tillräckligt bra. Alla här är

också överens om att Hamas är en terrororganisation som vi inte på något sätt ska stötta, och vi fördömer alla dem och deras handlingar kraftfullt.

Det tas upp som en fråga – varför oppositionen inte har sagt det ena och det andra. Det är därför att vi här i EU-nämnden oftast pratar om saker som vi inte är överens om, för att kunna antingen ändra regeringens linje eller meddela vår ståndpunkt, som kan skilja sig från regeringens. I det här fallet skiljer sig våra ståndpunkter om Hamas inte åt, och därför skulle det vara märkligt om mötet gick ut på att alla skulle sitta här och prata om Hamas.

Vi har dock från alla partier i oppositionen nämnt Hamas vid många tillfällen, så jag tycker att det är tråkigt att utrikesministern avslutar punkten om Mellanöstern med att komma med ett sådant påstående. Jag hoppas att han kan ta tillbaka det.

Anf. 39 ANNA LASSES (C):

Jag och Centerpartiet har varit noga i stort sett från start, den 7 oktober, med att hela tiden påtala att det är två sidor, att det måste finnas en balans och att det finns ett ansvar både från Hamas sida och från Israels sida. De ser helt olika ut.

Jag blir själv väldigt berörd av detta. Jag tror mig veta vilket trauma Israel och den judiska enheten går igenom eftersom jag själv har judiskt påbrå och känner enormt starkt för denna fråga. Detta fråntar inte Israel det ansvar som det faktiskt har i dag. Det är självklart att Hamas ansvar kvarstår. Det är en terrororganisation. Det är självklart att det finns två sidor.

Anf. 40 JYTTE GUTELAND (S):

Tack, herr ordförande, och tack också till utrikesministern ännu en gång för svar på frågor och så vidare.

Även vi från Socialdemokraterna vänder oss emot påståendet att vi inte tydligt skulle ha fördömt Hamas agerande. Det har löpt som en tydlig röd tråd hela den här tiden. Vi upplever ju att befolkningen i Gaza lider både under Hamas ledarskap och av det pågående kriget.

Barnen som nu lider under risken för svält men också alla de som ha förlorat anhöriga menar vi lider under ett dubbelt förtryck. Därför leder den polarisering som utrikesministern ägnade sig åt i slutet av sitt anförande snarare till att stärka än att försvaga Hamas ledarskap.

Vi förstår därför inte på vilket sätt regeringen skulle ha nytta av att försöka polarisera om någonting där oppositionen och regeringen är överens. Det skulle i så fall bara handla om att regeringen på något sätt vill försvaga oppositionen hemma snarare än att stärka den svenska rösten i den här mycket allvarliga frågan. Vi håller utrikesministern för god för den typen av småaktigt agerande mot en opposition som är fullt med när det gäller hållningen gentemot Hamas.

Anf. 41 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Det här är ett samråd på en EU-nämnd där vi alla anstränger oss i en väldigt känslig och komplex fråga och försöker ge konstruktiva medskick. Vi är en opposition, så det är vår roll att också ligga på och driva på.

Därför tycker jag att det var en sänkning av nivån från regeringens sida, där man även helt felaktigt påstod att vi inte har nämnt Hamas. Jag nämnde Hamas i den andra punkten i min avvikande ståndpunkt. Påståendet var alltså felaktigt, och det är ett onödigt sätt att sänka nivån.

Precis som Daniel Riazat har framfört är det här är en fråga som vi har tagit upp otroligt många gånger och som kräver väldigt mycket respekt och eftertänksamhet. Det gäller att se två sidor i samma situation och uttrycka sig på ett sätt som är konstruktivt.

Vår oenighet handlar inte om Hamas. Jag tror att det är därför vi också har drivit på i frågan om vilket ansvar Israel har och vad vi menar att regeringen har för ansvar att driva på i en riktning som får slut på det här fruktansvärda.

Jag tycker därför att det var en väldigt onödig sänkning av nivån som över huvud taget inte bidrog, och dessutom var det felaktigt.

Anf. 42 ORDFÖRANDEN:

Jag har inga fler på talarlistan. Jag noterar också att alla fyra partier tydligt har klargjort sin position. Det finns även antecknat för vidare läsning i protokollet.

Vill utrikesministern ha ett avslutande ord? Nej.

Jag konstaterar att det finns avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet i enlighet med vad som har framförts under mötet. I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Sudan – det är en diskussionspunkt.

Anf. 43 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Dagordningens tredje diskussionspunkt är utvecklingen i Sudan.

Sedan striderna utbröt den 15 april förra året mellan den sudanesiska armén och Rapid Support Forces har situationen eskalerat, och landet befinner sig i ett fullskaligt inbördeskrig med en allvarlig humanitär kris som följd. Regeringen ser med stor oro på rapporter om urskillningslöst våld mot civilbefolkningen från båda sidor inklusive omfattande sexuellt våld samt om etniskt motiverat våld i delar av Darfur.

Diskussionen i rådet innebär en möjlighet att rikta uppmärksamhet mot den fortgående konflikten och den svåra humanitära situation som råder. Uppemot 25 miljoner människor, cirka halva befolkningen, är i dag i behov av humanitärt stöd. Striderna pågår i de centrala, västra och södra delarna av Sudan. 8,6 miljoner människor har tvingats fly, varav cirka 2 miljoner har lämnat landet.

Sudan är nu det land som har flest internflyktingar i världen, och mörkertalen är stora. Prognoser om en snart annalkande svältkatastrof är djupt oroande, och konflikten underblåses ytterligare av externa aktörer. Detta måste få ett omedelbart slut.

EU bidrar med omfattande humanitärt stöd om 72 miljoner euro, men byråkratiska restriktioner och säkerhetssituationen försvårar för stödet att nå fram. EU arbetar aktivt med att stötta de civila politiska spåren i syfte att nå en hållbar vapenvila, humanitärt tillträde och en fredlig lösning på konflikten.

Den 9 oktober i fjol beslutade EU om en ny sanktionsregim för att öka påtryckningarna mot de stridande parterna, och hittills har sex entiteter i Sudan listats inom ramen för sanktionsregimen. Inget medlingsförsök har ännu burit frukt. FN:s säkerhetsråd antog den 8 mars en resolution om eldupphör och obehindrat humanitärt tillträde. Inget av dessa krav har hörtsammats. Återkommande internetavbrott har allvarliga effekter på humanitärt arbete och utvecklingsarbete och måste åtgärdas.

På årsdagen för stridernas utbrott den 15 april stod Frankrike, Tyskland och EU-kommissionen värdar för en internationell givarkonferens på ministernivå för att mobilisera stöd för och finansiering av den humanitära responsen i Sudan. Sverige deltog i konferensen och tillkännagav en utfästelse om 639 miljoner kronor till Sudan och regionen under 2024.

Regeringen stöder arbetet med ansvarsutkrävande i Sudan, bland annat genom stöd till FN:s kontor för de mänskliga rättigheterna i Sudan. FN:s råd för mänskliga rättigheter beslutade i oktober 2023 att inrätta en särskild undersökningsmekanism för att utreda brott mot de mänskliga rättigheterna i bland annat Darfur och Khartoum.

Sverige har genom ett mångårigt och stort stöd samt diplomatisk närvaro i landet både tyngd och trovärdighet i frågor om Sudan och Afrikas horn och i pågående diskussioner inom EU. Sveriges samlade bistånd till Sudan uppgick förra året till 624 miljoner kronor. Sveriges utvecklingsbistånd har anpassats och i vissa fall också omlokaliserats för att förbli effektivt trots kriget, och partnerorganisationer bidrar till viktiga insatser inom områden som mödravård, vatten och sanitet, stöd till jordbrukares självförsörjning samt stöd till civilsamhället och dokumentation av brott mot de mänskliga rättigheterna.

Anf. 44 MARIYA VOYVODOVA (S):

Ordförande! Tack så mycket, utrikesministern, för redogörelsen!

EU har sedan den väpnade konflikten bröt ut den 15 april 2023, alltså för exakt för ett år sedan, fördömt de våldsamma striderna och också brotten mot internationell rätt. EU har också väldigt tydligt framhållit vikten av att få ett humanitärt tillträde till Sudan. Man har också framhållit vikten av ett omedelbart eldupphör. Det är positivt.

I dag, ett år senare, kan man konstatera att Sudan står inför en gigantisk kollaps. Vi ser en av världens största humanitära katastrofer där. Många organisationer, häromdagen bland annat Läkare utan gränser, har gått ut och vädjat till FN, EU och andra länder att utöka stödet. Precis som utrikesministern var inne på kom några positiva besked häromdagen från flera av givarländerna. Det ser jag verkligen som positivt.

Från Socialdemokraterna har vi ingen avvikande ståndpunkt, men i förslaget till regeringens ståndpunkt kan man också säga att det tas initiativ till en rad viktiga insatser, vilket vi också ställer oss bakom.

Jag skulle ändå vilja ställa frågan till utrikesministern vad Sverige gör konkret för att hjälpa humanitärt. Har Sverige ansträngt sig för att uppmana givarländerna att utöka sina insatser? Jag tror inte att det besked som kom häromdagen kommer att räcka till. Hjälpen har varit långt ifrån tillräcklig under det år som konflikten pågått.

Anf. 45 DANIEL RIAZAT (V):

Bortsett från de humanitära kriser som har varit i Sudan och tyvärr just nu också i en rad andra länder på den afrikanska kontinenten vet vi att klimatförändringarna har haft förödande konsekvenser för många människor. Jag tror att det största antalet klimatflyktingar i världen befinner sig i den regionen just nu.

Jag undrar därför varför detta över huvud taget inte finns med, för det är också ett ansvar som både EU och FN bör prata om. Vi talar om miljontals människor som är på flykt på grund av klimatförändringarna i Sudan, och då borde den frågan belysas, och jag undrar vad regeringen avser att göra kring det.

Det är också lite oroande när regeringen samtidigt på hemmaplan drar ned på biståndet till i princip alla länder som behöver bistånd. Då uppstår frågan hur de ska klara sig i den här situationen. Vi pratar om våld, paramilitärer, olika typer av extrema grupper och på detta klimatförändringarna – och alltså helt plötsligt också minskat bistånd. Hur ska man då klara det här?

Vad anser regeringen om den frågan?

Anf. 46 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! När det gäller frågorna från både Mariya Voyvodova och Daniel Riazat ska jag säga att Sveriges samlade stöd till Sudan förra året alltså uppgick till 624 miljoner kronor. Vi har anpassat det här biståndet, och vi har också omlokaliserat det på grund av kriget och de effekter som detta har gått.

Sverige har mot bakgrund av krisen gett stöd till UNHCR i Tchad samt till World Food Program, Svenska Röda Korset, Action Against Hunger, Oxfam och Danish Refugee Council. Sverige avser att fortsätta stödja Sudans befolkning.

Till Daniel Riazat vill jag säga att vi inte har minskat stödet. Vi har ökat vårt humanitära stöd, och vi är en av de mest generösa givarna. Stödet för 2024 omfattar så här långt 250 miljoner kronor, och det totala humanitära stödet till Sudan under 2023 uppgick till 357 miljoner kronor. Utöver detta har stöd kopplat till Sudankonflikten också utgått till insatser i Tchad, Sydsudan och Etiopien.

Apropå frågan om klimatförändringarna är förutsättningarna för att bedriva utvecklingsbistånd väldigt svåra. Även om vi skulle vilja göra någonting måste man göra vissa saker före andra. Innan man kan bedriva ett effektivt utvecklingsbistånd måste striderna upphöra, annars sätter vi helt enkelt hjälparbetare och personer som jobbar i fara.

Från den svenska regeringens sida är vi djupt engagerade i Sudan. Det har vi som sagt varit under lång tid, och vi ämnar fortsätta vara det.

Anf. 47 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Finns det några övriga frågor, utrikesministern?

Anf. 48 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):
Ordförande! I anslutning till FAC äger ett högnivåforum rum mellan EU och Gulfländernas samarbetsråd GCC på temat regional säkerhet och samarbete.

Anf. 49 DANIEL RIAZAT (V):
Jag har en fråga angående det som händer i Kongo just nu. Det är en av de absolut största humanitära kriserna i modern tid, och väldigt många människor har dödats. Jag undrar bara varför detta inte kommer upp som en viktig punkt på dagordningen. Vi pratar alltså om tusentals dödade bara de senaste dagarna.

Hur kommer det sig att frågan inte kommer upp? Eller är det så att den har kommit upp men att det inte är en informations- eller diskussionspunkt? Var har frågan i så fall kommit upp? Är det en fråga som har tagits upp på ministernivå i EU? Om så inte är fallet vill jag uppmana utrikesministern att ta upp den.

Anf. 50 ORDFÖRANDEN:
Finns det något svar på frågan, utrikesministern?

Anf. 51 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):
Ordförande! Frågan om DRC och frågan om Storasjöregionen har varit uppe på dagordningen vid tidigare tillfällen. De har också varit uppe under det svenska ordförandeskapet i EU förra våren och även efter det.

Det är den höga representanten som fastställer dagordningen, och som jag sa tidigare finns det inga aktuella frågor anmälda av honom. Jag tror att anledningen till att så är fallet är att han förutsätter att punkten om Mellanöstern kommer att ta i stort sett hela mötet i anspråk, eftersom det finns så mycket att säga. Det finns många konflikter och problem i världen, men tiden är trots allt begränsad även för ett FAC-möte.

Anf. 52 ORDFÖRANDEN:
Även dagens möte är väl en bekräftelse på att Mellanöstern tar väldigt mycket tid.

Med det tackar vi utrikesministern med medarbetare för deltagandet vid dagens EU-nämndssammanträde!

§ 1 Utrikesfrågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	3
Anf. 4 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 5 KADIR KASIRGA (S).....	4
Anf. 6 ANNA LASSES (C).....	4
Anf. 7 MATILDA ERNKRANS (S).....	5
Anf. 8 REBECKA LE MOINE (MP).....	6
Anf. 9 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	6
Anf. 10 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	7
Anf. 11 MATILDA ERNKRANS (S).....	8
Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP).....	8
Anf. 13 ANNA LASSES (C).....	9
Anf. 14 ORDFÖRANDEN.....	9
§ 2 Utrikesfrågor	10
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	10
Anf. 17 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	10
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	10
Anf. 21 DANIEL RIAZAT (V).....	13
Anf. 22 JYTTE GUTELAND (S).....	14
Anf. 23 ANNA LASSES (C).....	15
Anf. 24 REBECKA LE MOINE (MP).....	16
Anf. 25 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	17
Anf. 26 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 27 DANIEL RIAZAT (V).....	19
Anf. 28 JYTTE GUTELAND (S).....	20
Anf. 29 ANNA LASSES (C).....	21
Anf. 30 REBECKA LE MOINE (MP).....	21
Anf. 31 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 32 REBECKA LE MOINE (MP).....	21
Anf. 33 DANIEL RIAZAT (V).....	21
Anf. 34 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 35 STEFAN OLSSON (M).....	21
Anf. 36 DANIEL RIAZAT (V).....	22
Anf. 37 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	22
Anf. 38 DANIEL RIAZAT (V).....	23
Anf. 39 ANNA LASSES (C).....	24
Anf. 40 JYTTE GUTELAND (S).....	24
Anf. 41 REBECKA LE MOINE (MP).....	24
Anf. 42 ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 43 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	25
Anf. 44 MARIYA VOYVODOVA (S).....	26
Anf. 45 DANIEL RIAZAT (V).....	26
Anf. 46 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	27
Anf. 47 ORDFÖRANDEN.....	27

2023/24:34
19 april

Anf. 48	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	27
Anf. 49	DANIEL RIAZAT (V)	27
Anf. 50	ORDFÖRANDE	28
Anf. 51	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	28
Anf. 52	ORDFÖRANDE	28